

Εργαστήριο της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Επιθεώρησης (Μόνο για Μέλη και υποψήφια Μέλη της ΕΨΕ)

Ένα εργαστήριο γύρω από την συγγραφή και την δημοσίευση σύγχρονων ψυχαναλυτικών κειμένων

Συντακτική Επιτροπή της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Επιθεώρησης: Δέσποινα Εμπέογλου, Ιάκωβος Κλεώπας , Σωτήρης Μανωλόπουλος, Σπύρος Μητροσύλης, Λίζα Νικολοπούλου, Μαρίνα Παπαγεωργίου, Γιώργος Σταθόπουλος, Μαρία Χατζηανδρέου, Τέσσα Χατζηγιάννη, Χρήστος Χομπάς.

Η συγγραφή άρθρων προς δημοσίευση σε επιστημονικά περιοδικά, αποτελεί μία σύνθετη διαδικασία ή οποία περιλαμβάνει διάφορα στάδια, από την αρχική έμπνευση γύρω από ένα θέμα ή μία υπόθεση εργασίας, την διερεύνηση, την σταδιακή αποτύπωση των βιβλιογραφικών, κλινικών ή ερευνητικών δεδομένων, έως την τελική μορφοποίηση ενός κειμένου, την υποβολή σε ένα περιοδικό και βέβαια την δημοσίευση του. Κάθε ένα από αυτά τα στάδια αναλογεί επίσης σε ένα δυναμικό σύνολο διεργασιών σε πολλαπλά επίπεδα, μεταξύ, θα μπορούσαμε να σκεφτούμε, εκφράσεων της αρχής της ευχαρίστησης και απαιτήσεων της αρχής της πραγματικότητας. Ή ακόμα, διεργασιών και επιχειρούμενης μίξης μεταξύ ενορμητικών κινήσεων ζωής, γράφοντας για παράδειγμα κείμενα αέναων σκέψεων, συνειρμών, εικόνων και συνδέσεων, και έκφρασης των ενορμήσεων θανάτου, περικοπών, ματαιώσεων, μείωσης του κειμένου, απειλούμενης (αυτο)απόρριψης του παραγόμενου έργου. Το θέμα του επόμενου, δεύτερου τεύχους της ΕΨΕΠ γύρω από το όνειρο και την ερμηνεία του, θα μπορούσε να είναι ένα παράδειγμα αυτών των διεργασιών κατά την σύλληψη μίας υπόθεσης έως την δημοσίευση ενός άρθρου.

Μία περιήγηση σε διεθνώς αναγνωρισμένα περιοδικά στον χώρο της ψυχικής υγείας και των συναφών επιστημών, μας δείχνει ότι οι εκάστοτε οδηγίες προς τους συγγραφείς και τα κριτήρια τα οποία θα πρέπει να ικανοποιούνται έτσι ώστε ένα κείμενο να γίνει αρχικά δεκτό προς υποβολή και στην συνέχεια προς δημοσίευση, γίνονται ολοένα και πιο λεπτομερείς ή απαιτητικές σε πολλά επίπεδα. Σε όλους του επιστημονικούς τομείς, όπως και στην ψυχανάλυση, υπάρχει μία διαρκής εξέλιξη και αύξηση των γνώσεων, των δεδομένων, των προτάσεων που επιβεβαιώνουν, που επίσης αμφισβητούν ή προχωρούν ένα βήμα πιο πέρα μία πρωτότερη τοποθέτηση.

Η επιθεώρηση Nature αναφέρει ότι “οι επιστημονικές εργασίες προορίζονται για την κοινή χρήση της δικής σας πρωτότυπης ερευνητικής εργασίας με άλλους επιστήμονες ή για την ανασκόπηση της έρευνας που διεξάγεται από άλλους. Ως εκ τούτου, είναι κρίσιμα για την εξέλιξη της σύγχρονης επιστήμης, στην οποία το έργο ενός επιστήμονα βασίζεται σε αυτό άλλων. Για να επιτύχουν τον στόχο τους, τα περιοδικά πρέπει να στοχεύουν στην ενημέρωση και όχι στον εντυπωσιασμό. Πρέπει να είναι ευανάγνωστα — δηλαδή σαφή, ακριβή και συνοπτικά. Είναι πιο πιθανό να αναφέρονται από άλλους επιστήμονες εάν είναι χρήσιμα και όχι κρυπτικά ή εγωκεντρικά”. Σε αυτά τα κριτήρια προστίθεται η πολυπλοκότητα των βιβλιογραφικών αναφορών και ο απαραίτητος σεβασμός - πόσο μάλλον η αντιγραφή σκέψεων και αποσπασμάτων κειμένων χωρίς

την ορθή αναφορά τους - προς το έργο και την προσπάθεια των άλλων. Η αναζήτηση, ποιος συγγραφέας έχει ήδη αναφέρει και με ποιον τρόπο μία ιδέα που ένας άλλος εκ νέου ανακαλύπτει, είναι μία επίπονη, μερικές φορές ματαιωτική, αλλά εντέλει, μία δυναμικά ιδιαίτερα δημιουργική διεργασία.

Για την ψυχαναλυτική έρευνα και σκέψη, η κυρίως επωφελής αλλά και άλλοτε ενδεχομένως πολύ μερική και άκαμπτη, αναφορά σε ερευνητικά τεκμηριωμένες απόψεις, αποτελεί πλέον μία βασική παράμετρο. Σε διαλόγους με συναδέλφους λέγεται ορισμένες φορές ότι μία ψυχαναλυτική πρόταση, ερευνητική, δημοσίευσης ή παρουσίασης σε ένα συνέδριο, μπορεί να έχει έναν διαφορετικό βαθμό ελευθερίας από ότι συμβαίνει ή απαιτείται σε κάποιο άλλο επιστημονικό πεδίο. Θα μπορούσαμε άραγε να σκεφθούμε ότι σε αυτή την τοποθέτηση υπάρχει ένας βαθμός αλήθειας, εάν θεωρήσουμε ότι η ψυχαναλυτική μέθοδος κινείται μεταξύ συνειρμών, ερμηνειών, μεταβατικών διεργασιών, εκ νέου συνειρμών και ερμηνειών καταλήγοντας πιθανώς σε μία κατασκευή, “δημοσιεύσιμη” υπό μία έννοια;

Σε αυτή την ιδιαίτερη λειτουργία της ψυχανάλυσης, η οποία καλείται να αναπαραστήσει την ασυνείδητη ψυχική πραγματικότητα, έγκειται προφανώς η ιδιαιτερότητα των ψυχαναλυτικών δημοσιεύσεων. Ωστόσο η ιδιαιτερότητα της ψυχαναλυτικής μεθόδου έχει αξία όταν αναπτύσσεται μέσα στο συγκεκριμένο πλαίσιο μίας αναλυτικής εργασίας. Όταν αυτό το πλαίσιο διαφοροποιείται και αφορά μία δημοσίευση σε ένα περιοδικό ή σε ένα συνέδριο, όπου δεν είναι εφικτή η παρακολούθηση των ψυχικών κινήσεων, θα θεωρούσαμε ότι απαιτούνται ορισμένα εννοιολογικά και μορφολογικά κριτήρια. Άλλωστε η εσωτερική δοκιμασία συγγραφής και αποτύπωσης του ψυχαναλυτικού βιώματος, την οποία θα παρομοιάζαμε με μία διεργασία υποκειμενοποίησης και αντικειμενοποίησης, μπορεί να αποτελέσει μία πολύτιμη διεργασία μετασχηματισμών. Το ίδιο όφελος μπορεί να προέλθει από τον διάλογο, αρχικά εσωτερικό και στην πορεία εκφρασμένο, με τους κριτές και τους συντάκτες ενός περιοδικού. Οι οποίοι, υπό ευμενείς συνθήκες εισάγουν μία λειτουργία τρίτου στην σχέση μεταξύ του συγγραφέα-υποκειμένου και του άρθρου-αντικειμένου. Τότε, η γραφή ενός άρθρου θα μπορέσει να αποτελέσει ένα πεδίο νέων, συχνά αρχικά μη προβλέψιμων νοηματοδοτήσεων γύρω από την παρουσίαση μία κλινικής περίπτωσης ή την συζήτηση ενός θεωρητικού θέματος.

Στο πλαίσιο αυτού του εργαστηρίου, και με το παράδειγμα της θεματικής του ονείρου, θα συζητηθούν ορισμένα επιμέρους θέματα για την παρουσίαση κλινικού υλικού, τα όρια και τις συνθήκες που μπορούν να επιτρέψουν την δημοσίευση του. καθώς και την πολύ σημαντική εργασία σύνδεσης, στο γραπτό κείμενο και για τον αναγνώστη, μεταξύ της βιωμένης κλινικής εμπειρίας, της καταγραφής της, και, των θεωρητικών σκέψεων που προτείνονται. Σκοπός του εργαστηρίου επομένως είναι η συζήτηση διαφόρων ερωτημάτων τα οποία θεωρούμε ότι απασχολούν κάθε συνάδελφο, σε κάθε στάδιο της προσωπικής εξέλιξης του, στον χώρο της κλινικής και της θεωρίας της ψυχανάλυσης.

Το γραπτό έργο του Freud είναι ευρύτατο, πολυσχιδές και κυρίως διαρκώς ευρηματικό ή και ανατρεπτικό, καθώς ανακάλυπτε και διατύπωνε την ψυχαναλυτική θεωρία, την

ψυχαναλυτική κλινική και συγχρόνως την λειτουργία της ψυχικής πραγματικότητας. Σε μία ανάλογη μορφή και πνεύμα κινήθηκε η μετέπειτα ψυχαναλυτική βιβλιογραφία. Η “μάγισσα” όπως έλεγε ο Freud, μεταψυχολογία, με την δυνατότητα, ή ενδεχομένως την απαίτηση δεύτερων σκέψεων και μετα-ερμηνειών, που προσφέρει, κρατά πάντοτε ανοικτή την δυνατότητα και την επιθυμία συγγραφής προσωπικών κειμένων (Auteur). Η ψυχαναλυτική λειτουργία μπορούμε να πούμε ότι είναι “έμφυτη” στον άνθρωπο. Και συγχρόνως γίνεται αντικείμενο ανακάλυψης, όπως έγινε από τον Freud και τους απόγονους του μέσα από τα γραπτά τους. Μείζον ερώτημα αυτού του περάσματος από το “έμφυτο” της ψυχαναλυτικής διεργασίας στην διατύπωση των θεωρητικών ή κλινικών απόψεων και εμπειριών, είναι η γραφή των κειμένων. Η πειθαρχία, οι μετασχηματισμοί και οι συνεχόμενες αναπαραστατικές μεταλλαγές που απαιτούνται. Η σύγχρονη ψυχανάλυση, με δεδομένη την επένδυση, την εμπλοκή και την ηθική δέσμευση, ως προς ένα μεγάλο σύνολο ψυχικών καταστάσεων και διαταραχών, οφείλει να μεριμνά για την ποιότητα του κοινοποιούμενου έργου, τόσο μεταξύ εταίρων όσο και προς την επιστημονική και την ευρύτερη κοινότητα.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία

Το 16ο τεύχος της *Nouvelle Revue de Psychanalyse* (1977) με τίτλο, *Écrire la psychanalyse*

Ο τόμος 74 τεύχος 2 της *Revue Française de Psychanalyse* (2010), με τίτλο *Écrire la psychanalyse*.

Το 10ο τεύχος του περιοδικού *Εκ των υστέρων* (2003), με θέμα Κλινικές διηγήσεις, θεωρητικές διατυπώσεις.

Britton, R. (1994). *Publication anxiety: Conflict between communication and affiliation. The International Journal of Psychoanalysis*, 75(5-6), 1213–1224.

Piccioli, E. Rossi, P.L. (eds) (2018). *Writing in Psychoanalysis*. Routledge
Britton (Publication anxiety)